

IV.

D. Nicolaus Krage, Kong Christian III's Hofprædikant.

Der vilde vel ikke være Grund til at forny Mindet om denne tyske Stortaler, hvis der ikke i en Mængde kirkehistoriske Skrifter fra ældre Tid var tillagt ham en Virksomhed i vort Fædreland i Reformationstiden, som nødvendig maa henlede Opmærksomheden paa ham. Det er derfor Hensigten med denne Levnetsbeskrivelse baade at paavise Fejltagelsen i de ældre Angivelser og efter forskjellige hidtil ubenyttede Kilder at oplyse Mandens virkelige Livsforhold.

Nicolaus (Claus) Krage eller Craghe, der indtil den nyeste Tid jevnlig forvexles med den danske Historieskriver Niels Krag¹⁾, træffes, saavidt vides, første Gang i Aaret 1526, da han, som der siges efter Luthers anbefaling, blev ansat som evangelisk Hofprædikant hos Grev Erik af Hoya paa Slottet Stoltzenau i det Hannoveranske. Han hjalp her til at reformere Kirkerne i Grevskabet Hoya, og da han besad store Talegaver, vandt han ikke ringe An-

¹⁾ Saaledes f. Ex. i H. C. Langes Skrift: Die innere Stellung Christian des III. zur Reformation und sein persönliches Verhältniss zu den Reformatoren. Altona 1857. S. 7.

seelse. Han blev derfor, med sin Herres Samtykke, 1530 kaldt til Minden af Borgerne i denne Stad, for at reformere Kirkevæsenet der. Her optraadte han strax med stor Myndighed, prædikede rundt omkring i Byens Kirker, og udrettede, som Zwergius siger, »ved sin Dristighed, Buldren og forfærdelige Tordenrøst saa meget, at de stakkels Papister bleve saaledes kysede, at baade Munke og Kanniker forløb Staden, og de faa, som bleve tilbage i deres Paulinerkollegium, ogsaa bleve nødte til at retirere sig; og blev Pavedømmet, saa at sige, i et Øjeblik afskaffet«. Dette havde imidlertid til Følge, at Staden blev erklæret i Rigets Acht, og da Nic. Krage førte et temmelig frit Levnet, og han beskyldtes for at sætte Splid imellem Raadet og Borger-skabet i Staden, blev han 1535 forvist fra Byen. Han tog da sit Ophold i en Forstad udenfor Byen, hvorfra han bestormede Raadet med Breve, som han almindelig underskrev: »givet i Bethanien nær ved Jerusalem«. Tilslidst blev man saa kjed af hans Overhæng, at Stadens Øvrighed med Magt lod ham transportere tilbage til Greven af Hoya, og siden havde man nok at gjøre med at bringe i Orden, hvad han havde forvirret¹⁾. Nu berettes der, at han, efter paa den Maade at have faaet Rejsepas fra Minden, 1536 blev beskikket af Kong Christian III til evangelisk Biskop i Slesvig Stift, eller til evangelisk Koadjutor for den gamle katholske Biskop Godske Ahlefeld i Slesvig²⁾. Saamange ældre Skrifter vi end havde denne Beretning i, saa beror

¹⁾ Zwergius, Sjæl. Cleresi, S. 446—7, efter Hamelmann, Hist. Evangelii renati. II, 1312 sq. og andre tyske Kilder. Se forøvrigt Cimbr. litt. II, 433—4, hvor vidtløftigere Beretning findes om Krages tidligere Liv.

²⁾ Heimreich, Nordfres. Chron. herausg. v. Falck. I, 390. 393, Heimreich Walther, Schleswig. Kirchenhist. S. 186. Abhandl. a. d. schlesw.-holst. Anzeigen. II, 239. 276. Dankwerth, Landesbeschreibung, S. 25. Münter, Reform. Hist. II, 496. Det maa dog bemærkes, at enkelte nyere, navnlig H. N. A. Jensen, have udtalt stærke Tvivl om Rigtigheden af de ældre Angivelser.

den dog paa en fuldstændig Fejltagelse eller rettere paa en Forvexling med det Provsteembede, som en halv Sned Aar senere var betroet Krage i den gottorpske Landsdel. I de virkelige Kilder til Slesvigs Kirkehistorie i Aarene nærmest efter 1536 vil man intetsomhelst Spor finde af Nic. Krages Navn eller Virksomhed, men derimod Vidnesbyrd nok om, at han ikke kan have staaet paa den fremragende Plads, som man har tillagt ham. Derimod lader det sig godtgjøre, at han, efterat være fordreven fra Minden, ved Aaret 1536 blev Præst i Emden i Frisland, hvor han imidlertid tog saaledes paa Veje — »*tanquam sus in hortum immissus*» — at man skammede sig ved at have ansat ham¹⁾. Han blev da ogsaa snart færdig her. Senere træffe vi ham som Præst og Besidder af et Præbende i Holsten. Han fortæller selv, at han for at blive Hofpræst, som han senere blev, maatte opgive sit Præstembede og Dekanat i Münsterdorf samt det Vikariat, han havde i Itzehoe²⁾; og man har et Dokument udstedt 1539 af Medlemmerne af det münsterdorfske Kalent eller Kapitel, blandt hvis Underskrivere findes »*Nicolaus Krage, Pastor*³⁾«. Dette Dokument giver formentlig ogsaa en Antydning af, hvorledes Krage er kommen i nærmere Forhold til Kong Christian III; det indeholder nemlig en Beretning om, at Kalentet efter Anmodning af Kgl. Maj's Hofmester Hr. Johan Rantzov havde overdraget et Kapel i Münsterdorf til Rantzovs Præst paa Breitenburg. Sandsynligvis er Rantzov da bleven bekendt med Nic. Krages store Talegaver, og da Kongen var i Forlegenhed for en tysk Hofprædikant, har han henledet Opmærksomheden paa ham. Da, mærkeligt nok, ogsaa Bugenhagen anbefalede Krage, tog Kongen ikke i Betænkning under et Ophold i Kiel at kalde ham til sig og, efter formodentlig at have hørt hans Prædikegaver, den

¹⁾ Ubbo Emmius, *Rer. Frison. Hist.* p. 891.

²⁾ Schumacher, *Gelehrter Männer Briefe* III, 80.

³⁾ Michelsen, *Archiv für Staats- und Kirchengesch. der Herzogthümer.* III, 301—2.

19 Januar 1543 at beskikke ham til sin Hofprædikant, saaledes som følgende Bestalling viser¹⁾:

Wy Christian (etc.) Thun kundt hiemit vor jdermenniglich bekennende, dat wy den werdigen vnsern leuen getreuen Nicolaus Krage ahn heut dato vor vnser Hofprediger bestellet vnd angenamen hebben, nhemen ehnen ahn in krafft vnd macht dieses vnser breues, also vnd den dergestalt, dat he vns vnd vnsern dat hillich gotlich wort vnd Evangelium nah sinem besten vermoge vnd verstande lutter rein vnd klar leren vnd predigen scholle, vnser bestes weten, argstes wenden. Dargegen vnd wedderumme vor solche sine getruwe denste willen vnd scholen wi ehme alle jahr vnd jedes besondern, so lange he vns denen wert, twe hundert thaler vth vnser Koniglichen Cammern²⁾ zu besoldung, vnd zu seiner jehrlichen hausshaltung enen fetten Ochsen, twe fette Schwin, eine halue tonne Botter, twe Pundt Roggen vnd twe Pundt Moltes geuen vnd entrichten laten. Des tho Orkundt hebben wy vnse Secret herunder wetenlich drucken vnd geuen laten. Vp vnserm Slote Gottorp freitages nach Anthoni Anno Domini xvhundert vnd im xliij.

Christian.

Ved Hoffet synes Nic. Krage i Begyndelsen at have været vel anset, saa at han efter Kongens Begjæring³⁾ den 15 September 1544 blev kreeret til Bakkalaur i Theologien ved Kjøbenhavns Universitet. Den 24 November s. A. blev den theologiske Doktorgrad ham overdragen af D. Peder Palladius, efterat han som det synes havde været tilstede ved og maaske ogsaa deltaget i de Religionsforhandlinger, som kort før havde været førte med de katholsksindede

¹⁾ Aarsberetn. fra Geh.-Ark. I, 229 (Kongens Brev til Bugenhagen af 30 Jan. 1543). Schumacher a. Skr. III, 82. Bestallingen meddeles efter Langebeks Afskrift i Diplomatariet i Geh.-Ark.

²⁾ I Hertugdømmernes Finansregnskab 1543 findes følgende Post: »Herr Nicolaus Kraghen königl. Maj. predicantte gegeuen vp sine besoldunge 20 Dlr.« (N. Staatsbürg. Mag. VI, 277). Rimeligvis har han da faaet Resten af Kongerigernes Kasse.

³⁾ Acta Consist. »Ipso die Nativitatis Mariæ 1544 prælectæ fuerunt litteræ Regiæ de promotione sui concionatoris M. Nicolai in Baccalaureum Theologiæ«.

Kanniker i Lunds Kapitel¹⁾. 1546 omtales det, at han opholdt sig hos Kongen og var i hans Følge, og han fortæller selv etsteds, at han fire Aar maatte ledsage Kongen paa alle hans Rejser²⁾. Ved sit anstødelige Levnet synes han imidlertid selv at have forspildt den Yndest, han en Tid havde nydt. Gram siger, at han maatte pakke sig fra Hoffet³⁾; og sønderlig langt fra Sandheden er det neppe, skjønt det dog lader til, at Kongen med Lempe har søgt at faa ham fjernet. Nok er det imidlertid, at han ved Paasketid 1547 fik sin Afsked fra Hoffet. Men samtidig forlenedes han dog med et Kanonikat i Slesvigs Domkapitel. Denne Stilling var han imidlertid ikke sønderlig tilfreds med, men skrev til Kongen og klagede over den Uret, han formentlig led af de andre Kanniker, og over sine ringe Vilkaar. Herpaa modtog han dog kun den mundtlige Besked gennem Kongens Skrædder, Markus, at Hs. Majestæt ikke vilde have mere med ham at gjøre, og at han var godt nok forsørget i Slesvig. I et Brev, dateret fra Kgl. Maj.s Gaard i Slesvig d. 28 Oktober 1547, klagede Krage da atter til Kongen, og foreholdt ham, at det havde været meget bedre, om han havde faaet Lov til at blive i Münsterdorf, og at Kongen i sin Tid, da han antog ham til Hofpræst, ved sin Kansler, Johan Friis, havde ladet ham tilsige, at han skulde blive noksom forsørget i sin Livstid. Beroliget ved dette Løfte havde han ladet sig nøje med en ringere Løn, end han i al Magelighed havde haft i Holsten, medens han som Hofpræst med stor Besvær havde maattet flakke om med Kongen baade i Riget og i Fyrstendømmerne og havde sat meget til ved med sin Hustru stadig at maatte tage Herberge i Vertshusene, hvor han kom frem. Om sin nuværende Virksomhed fortæller han: »Ed. Kgl. Maj.s kjære Broder. (Adolf) har om Søndagen, naar Hs. Fyrstel. Naade opholdt sig paa

¹⁾ C. Bartholin, De ortu, progressu et incrementis Acad. Hafn. Bl. B 4. Krag, Christian III's Hist. Overs. I, 279.

²⁾ Aarsberetn. fra Geh.-Ark. I, 71. Schumacher a. Skr. III, 80.

³⁾ Fortale til Krag's Chr. III's Hist. Overs. S. 33.

Gottorp, ladet mig, som Ed. Maj.s Prædikant, kalde op paa Slottet og prædike for ham, og han har med Flid hørt Guds Ord, og, Gud ske Lov, ogsaa forbedret sig en stor Del der ved i sit Levnet, og han har, saa sandt Gud hjælpe mig, altid omtalt Ed. Maj. med al Underdanighed og broderlig Kjærlighed, som det sømmede sig. Forøvrigt har jeg ikke forpligtet mig til Hs. Fyrstel. Naade. Jeg prædiker ogsaa hver Søndag, naar Klokken slaar 9, i S. Michels Kirke paa Bjerget og Kl. 1 om Eftermiddagen i Domkirken. Om Tirsdagen og Torsdagen prædiker jeg paa Kannikernes Vegne for de fattige, ved hvilken Lejlighed hele Staden samler sig for at høre mig«. Om sin økonomiske Stilling beretter han: »Siden Paaske har jeg været her og har som en ny Husvert fortæret alt, hvad jeg havde, og har ikke faaet en Skilling ind. Der er ingen, der tager sig af mig. De andre have delt Penge, Smør, Malt, Mel, Brænde, Gjæs, Høns og hvad der var for Hænde, mellem sig; mig have de intet givet, og omendskjønt de have indrømmet mig M. Andreas's Plads i Kapitel og Kor, skal Oppebørselen dog ikke følge med. Jeg skal være Junior og lade Skolemestrene ascendere og optere foran mig; men det kommer altsammen deraf, at de have mærket, at Ed. K. Mj. har slaaet Haanden af mig. Ed. Maj. har forlenet mig med et frit Dompræbende og givet mig Forskrift derpaa, men jeg har her strax maattet give 22 Gylden for Præbendet, Bispens Tjener en Daler og Kannikerne et ærligt Gjæstebud«. Paa Grund af alt dette bad han Kongen om Hjælp og om Udbetaling af en Del af Lønnen som Hofpræst, som han mente, han endnu havde tilgode¹⁾.

I dette Brev bevidnede Krage, at han ikke var traadt i noget Afhængighedsforhold til Hertug Adolf («sunst hebbe yck my syner f. Gnaden nycht vorflychtet»). Denne Bemærkning er neppe tilfældig flydt ham i Pennen, men be-

¹⁾ Schumacher, Gel. Män. Briefe. III, 79—84. Aftrykket her er dog paa flere Steder meningsløst; ved Uddraget har jeg derfor ogsaa benyttet Orig. i Kgl. Bibliothek.

regnet paa at stemme Kongen gunstig. Thi Forholdet mellem Christian III og hans »kjære Broder« Adolf var ikke altid det bedste, paa Grund af den sidstes anmassende Karakter. Det varede imidlertid ikke længe, inden Krage traadte i Hertugens Tjeneste. 1548 beskikkedes han nemlig til Visitator eller Provst i en stor Del af de gottorpske Lande, nemlig i Gottorp og Husum Provstier (med Undtagelse af Byen Husum) samt udentvivl ogsaa i Eiderstedt¹). Men omtrent samtidig trak der et slemt Uvejr op over hans Hoved. Kong Christian III's bekjendte Sekretær, M. Jesper Brochmand, havde en Stifdatter, Marine Tøniesdatter, som fik et uægte Barn og udlagde D. Nic. Krage som Barnefader. Selv om Beskyldningen var usand, var Skandalen stor nok endda, især da det verdslige Liv, Krage havde ført, trods hans Tordentaler, ikke gav Folk Anledning til at have de bedste Tanker om ham. Brochmand sagsøgte ham paa Stifdatterens Vegne, og Krage søgte Beskyttelse hos Kongen, men fik til Svar, at han skulde rense sig ved Biskoppens og Kapitlets Dom. Han vilde nødig dertil, da han ansaa disse Dommere for partiske. De forlangte, at han skulde rense sig med 7 Præsters Ed eller med Vidner, der kunde godtgjøre hans Alibi til den Tid, da Besvangrelsen skulde være sket. Han fremstillede 12 Præster og førte som det synes ogsaa Vidner, men Dommerne lod sig ikke nøje dermed, men forlangte, at han skulde skaffe andre Vidner fra Kjøbenhavn, inden den endelige Dom kunde afsiges. Under disse Forhold henvendte Krage sig d. 21 Juni 1548 paany til Kongen og bevidnede for Guds Ansigt sin Uskyldighed og bad, ikke saa meget for sin Persons som for sit Embedes Skyld, om Beskyttelse mod den store Uret, som M. Jesper, Bispen (Tileman v. Hussen) og Kapitlet gjorde imod ham. Han anførte ogsaa flere Omstændigheder, der syntes at tale for hans Uskyldighed. »Harve jeg handlet saaledes«, skrev

¹) Muhlius, De reformatione relig. in Cimbria, p. 151. Staatsbürg. Mag. VII, 384.

han, »som M. Jesper foregiver, hvorfor anklagede han mig da ikke før; jeg var jo hos E. K. Mj. endnu ti Dage efter Paaske (1547), og i Fasten var jeg jo i Kjøbenhavn, hvor hans Hustru selv bad mig til Gjæst og kom til mig i mit Herberge paa Apotheket, paa en Tid, da enhver jo godt vidste, at E. K. Mj. havde belenet mig her. Hvorfor forklagede han mig ikke i Kjøbenhavn? Hvorfor klagede han ikke den følgende Dag, da jeg var til Gjæst hos hendes (Marine Tøniesdatters) Moder tilligemed min Hustru, hvor der blev anvist hende Plads ved Siden af mig, og hendes Stiffader overantvordede hende til mig, at jeg skulde dandse med hende? Hvorfor laa hun ikke i Barselseng i Kjøbenhavn eller i Aarhus eller paa Gundsøgaard eller og andensheds aabenbarlig¹⁾? Hvorfor beskyldte hun mig ikke for E. K. Mj. før Fødselen? Hvorfor laa hun hemmelig i en Landsby borte fra sin Slægt? Hvad hun dermed har haft i Sinde, giver jeg E. Mj. som en højforstandig Konge naadig at betænke. Er hun virkelig tagen med Vold, hvorfor beviste hun da ikke denne Vold, da hun (som M. Jesper siger) kom grædende ind med forstyrret Haar og ilde handlet, paa det at Gjærningsmanden kunde være bleven straffet efter Lov og Ret for Voldshandlingen. Nu skal Klagen bevises med to gamle Koner, som efter hendes Mund skulle vidne imod mig, hvad hun skal have sagt under og efter Fødselen. Er det den hellige Paulus's Lære til Timotheus, naar han siger, at man imod en Prædikant ingen Anklage skal modtage, uden det sker ved to eller tre Vidner«! Til Slutning bad Krage Kongen, at hvad Udfald Sagen end fik — efter sit Forhold til Bispen og Kapitlet havde han ikke det bedste at vente af deres Dom — han dog maatte beholde sit Kanonikat²⁾. Inden dette Brev havde naaet Kongen, havde denne imidlertid (28 Juni) skrevet til Bispen og Kapitlet i Slesvig og paalagt dem at dømme i Sagen, og samtidig

¹⁾ Brochmand havde et Præbende i Aarhus Kapitel og var af Kongen forlenet med Gundsøgaard ved Roskilde (Danske Mag. VI, 41).

²⁾ Schumacher, Gel. Män. Br. III, 84—91.

havde han bedet Hertug Adolf at paase, at alt gik retfærdig til saavel med Dommen som med sammes Execution. Imidlertid undlod Kongen dog ikke, endnu samme Dag han havde faaet Krages Brev (1 Juli), at svare ham, at Retten maatte have sin Gjænge, Brochmand var ogsaa hans Under-saat, hvem Kongen ikke kunde nægte Oprejsning ad Rettens Vej, naar han forlangte sligt; stod forøvrigt Krages Sag saaledes, som han havde skrevet, vilde Bispen og Kapitlet udentvivl ikke besvære ham imod Retten¹⁾. Da der imidlertid nu ogsaa indløb Klage til Kongen fra Jesper Brochmands Side over, at den Dom, som Kapitlet tidligere havde afsagt i Sagen (hvilken Dom vi ikke kjende nærmere til) ikke endnu var kommen til Udførelse, rimeligvis fordi Hertug Adolf, der sædvanlig stod paa et spændt Fod med Kapitlet, har holdt Haanden over Krage, der jo var hans Provst, saa skrev Kongen og Hertug Hans d. 6 August 1548 til deres Broder Hertug Adolf, at de havde besluttet, at begge Parter tilligemed Bispen og Kapitlet fra Slesvig skulde møde næstkommende Torsdag i Haderslev, forat Bispen og Kapitlet som Stiftskonsistorium kunde fælde en endelig Dom i Sagen. De udtalte tillige det Haab, at Hertugen vilde give sit Bifald til denne Fremgangsmaade, og opfordrede ham til at paalægge saavel Krage som Bispen og Kapitlet at møde til den fastsatte Tid. — Da dette Brev ikke er uden Betydning for Slesvig Stifts Kirkehistorie, idet det giver Indblik i den kollegiale Styrelse af Stiftets Anliggender, der var indtraadt efter Landsdelingen 1544, saa hidsættes det her²⁾.

An Hertzogk Adolffenn Magister Jasper Brochman vnd Doctor Cragen [belangend], das sie zu Haderschleben ankommen vnd rechtens gewarten sollen. Actum Coldingen den vj tagk Augusti Anno etc. 48.

Christiann etc.

Es hadt vnser lieber getrewer vnd besonder Jasper Brochman sich an vns vnderthenigst beclagt, das ehr nun ein guete zeit

¹⁾ Disse Breve findes i den officielle «Inländisch Registrant» i Thottske Saml. 827. Fol.

²⁾ Efter samme Registrant.

mit schweren kosten vnd reissen jegen vnsern auch lieben getrewen Doctor Claws Cragenn in rechtfertigung gestanden, auch vrteill erlanget, vnd das nun solichs vnangesehenn ihm vom Bischoff vnd Capittel vnser Stiffts Schleswig vbergegeben rechtlichen vorbescheidt, rechtliche hulff nicht widerfahren mugen, Auch sunst allerley beschwer zuorhinderung vnd abschew seins geburenden rechten begegnet. Vnd hat auch kurtz beuor gedachter Doctor Claws Crage an vns Christian konnig etc. clagende gelangt, das ihm der Bischoff vnd Capittel vordechüg vnd beschwerlich, auch jegen recht widder ihn vorfarenn sollten, darumb ihme dieselben zu rechten nicht leidlich. Als wir dan nicht pillig zuerachten, das jmandts jegen recht beschwert, oder auch das rechtliche mittel geschlossen oder geburendt hulff geweygert werden solt, derhalben auch in sonderheit, souiel die geistlichen personen vnd geistlich sachen betreffenn das Consistorium vorordnet worden: So haben wir, damit gedachter Doctor Claus Crage vnd gleichs vhalts Magister Jasper clagloes gemacht vnd an rechtlicher hulff nicht zuerwinden, den sachen erschiezlich geacht, das vnser Bischoff vnd Consistorium zu Schlesswig, auch gedachter Doctor Claws Crage vor vns allerseitz zu sampt dem klegler Magister Jasparru zu Hadersleben vff nechstenn dings-tagk an (3: ohne) aussenbleiben vordescheiden werden mochten, bescheits zugewarten; habenn auch demnach furbescheidt thun lassen, vff das derwegen nymandts zur gepuhr ferner ausflucht zuhabenn. Achten, E. L. werden Ir solchs, als die gelegenheit der sachen solchs dermassen erfurdert, auch mit gefallen lassen. Vnd wollen E. L. zu furderung der sachen Bischoff vnd Consistorium auch gedachtenn Doctor Claws Cragen irent wegen solchen vorbescheidt auch antzeigen zu lassen vnbeschweret sein, damit den sachen ohn ferner clage vnd nachlauffen geburlich mass gegeben werden muge, wie dan an im selbs pillig. Vnd wolten dis E. L. bruderlich vnangezeigt nicht lassen. Datum vt supra.

Johans von Gotts gnaden Erbe zu
Norwegen, Hertzog zu Schleswig etc.

Til den fastsatte Tid mødte da Parterne og Dommerne
i Haderslev. Sagen forhandlede i Kongens og Hertug

Hanses Nærværelse¹⁾). Den afsagte Dom er endnu bevaret, men da jeg kun har fundet den i en maadelig Afskrift, skal jeg indskrænke mig til at gjengive Hovedindholdet²⁾). Tileman v. Hussen, Biskop i Slesvig, Cæso Emynga, Bartram Schriwer, Reinhold Westerholt og Conrad Hoggreve paa hele Kapittelts Vegne, gjøre d. 15 August 1548 vitterligt, at de efter Befaling af Kong Christian III og Hertugerne Hans og Adolf af Holsten vare samlede i Haderslev forat dømme i en Sag mellem Mester Jesper Brochmand som Klager og Doctor Nicolaus Krage som anklaget. Sagen havde staaet længe paa, og der var givet begge Parter fornøden Tid, den ene til Bevis, den anden til Defension. Men man havde ikke kunnet tilstede den anklagede at rense sig ved Ed, eftersom han iforvejen havde et daarligt Rygte i sædelig Henseende (»unde dat he etwa hie bevern sodanne sake halven untuchtig beruchtiget gewesen is, hebbe vy ehme tho syner Ede unde Purgation nicht steden können«). Efter at Sagen nu var forhørt paa begge Sider, kjendtes for Ret, at bemeldte D. Nicolaus Krage paa Grund af den Forargelse og onde Gjerning (»böse Dont«), han havde anstiftet i den kristelige Menighed, skulde i fem Aar være suspenderet og afsat fra gejstligt Embede, Ære og Virksomhed, og imidlertid bede Gud den almægtige om Naade og gjøre Bod, samt beflitte sig paa at forsone sig og komme til Forlig med bemeldte Mester Jesper paa Marine Tøniesdatters Vegne. Vilde han derimod, som forhen, ikke efterkomme Dommen, skulde han som contumax for bestandig være forvist fra alle gejstlige Len og Embeder.

Skjønt denne Dom, idetmindste efter Ordlyden, ogsaa var afsagt efter Hertug Adolfs Befaling, synes han dog intet Hensyn at have taget til den, da han ligefuldt lod Krage fungere som Visitator i de gottorpske Kirker. I gamle

¹⁾ Dette fremgaar af et nedenanført Brev fra Kong Christian til D. Nic. Krage af 20 Maj 1553.

²⁾ Afskriften findes blandt en stor Samling slesvigske Sager i Thottske Saml. 500 Fol.

Kirkeregnskabsbøger har man ikke blot 1548, men 1549 og følgende Aar indtil 1552 fundet hans Underskrift under Regnskaberne, og han har selv skrevet sig: »Nicolaus Crage, Fürstl. Gn. Prawst tho Sleswig, gesettede Prawst, Hoffprediger Regis¹⁾«. Snart forsøgte Krage ogsaa, om han ikke ved at overhænge Kong Christian kunde slippe for Suspensionen for den kongelige Landsdels vedkommende. Den 21 Sept. 1548 skrev han saaledes til Kongen: »Naadigste Konge og Herre, Lignelsen hos Lucas i det 18de lærer mig flittig at bede til Gud og Ed. K. Maj., at jeg dog engang maatte finde Naade og Barmhertighed hos begge. Derfor beder jeg atter for Guds Skyld, at Ed. K. Mj. ikke vil besvære sig ved at læse mine mangfoldige Breve, nu da jeg paa Grund af min Modparts høje Trusel ikke selv kan komme igjennem til Ed. K. Mj. for Fare paa Vejen, og det er mig et utaaleligt Kors, at jeg saaledes maa være E. K. Mj.s Aasyn berøvet . . . Jeg vil sige med David: *bonum est mihi Domine, quod humiliasti me*, og med Guds Hjælp gjerne forbedre mig, det skal E. Mj. aldrig befinde eller høre anderledes af dem, som ville sige Sandheden. Naadigste Konge, i Süderstapel paa Stapelholm er der omtrent ved Jacobi død en Sognepræst af Pestilense, og eftersom min Prædiken ikke behager vore lærde her, har jeg paa-taget mig fra tilkommende Michelsdag af at forsyne Sognet her fra Slesvig af, eftersom man vanskelig kan faa Folk, som ville til dette Sogn for Pestilensens Skyld. Saa er da endnu engang min underdanige Bøn, at E. K. Mj. vilde dog forunde mig dette. Thi, naadigste Konge, hvad skal jeg gjøre, grave kan jeg ikke, og jeg skammer mig ved at gaa fra Hus til Hus og betle; alt mit er oppe, og jeg har i halvandet Aar ingen Oppebørsel haft; 18 Mark har jeg modtaget, 22 Gylden har jeg maattet give dem igjen; de andre delte ifjor alt uden Hensyn til mig, og saaledes have de ogsaa gjort iaar; jeg har af dem hverken modtaget

¹⁾ Muhlius, Diss. de Reform. relig. in Cimbria, p. 151.

Brænde eller Smør eller nogetsomhelst, og trænger nu til allehaande mod den kolde Vinter; alt mit Forraad er oppe. Jeg skulde vel nu købe Øxne, Faar, Svin, Brænde, Kul, Smør, Malt, Mel, Salt og hvad der ellers behøves til Hus-holdningen, men jeg veed ikke, hvorfra det skal komme, har og nu desværre ingensteds nogen Indkomst; det er alt fortæret. Derfor beder jeg atter E. K. Mj. for Guds Skyld, at E. Mj. vilde unde mig det fattige Sogn, at jeg dog ikke for Kummers Skyld skal med mine geraade i altfor stor Utaalmodighed¹⁾. Man kan ikke nægte, at Manden besad en vis Veltalenhed i at skildre sin Nød; men det hjalp ham dog ikke noget. Kongen gav følgende Svar, der kun under Betingelse af, at Krage forholdt sig ganske rolig og underkastede sig Dommen, gav Udsigt til, at Suspensionen med Tiden kunde blive forkortet.

*Antwort Doctor Nicolaus Kragen geben vff sein bitt vnd suchung.
Actum Flennsburg den xxiiij Septembris Anno etc. 48.*

Christian etc.

Wir habenn ewer schreybenn empfangen, vnd welcher gestalt Ir euch vber die vrteill, als von Bischoff vnd Capittell vber euch rechtmessig abgesprochen, zum predigamt vnordenntlich vnnd zu annzaig mutwilliger widderung gegen die ordentlich Obrigkeitt einzudringen, furnhemens, sampt ewr gelegenheitt vnnd suchung vornomen, haben auch anfangs her ewr gelegenheitt, vnnd das den sachen nicht richtiger von euch beiegent worden, vngernn vernhomen, vnd hetten wie dem allem vns, weil nun die vrteil ergangen, zu euch, als dem der Gottes wortt gelertt vnnd andern furgetragen, pillig versehen sollen, Ir soltett euch, wie einem Christen gezimpt, nach der sententz vorhalten vnnd parirtt haben, inn bedencken, das die Obrigkeitt vnd das Recht von Gott vnnd Gottes ordenung, vnnd das sollich vngepurlich widderung gegen die ergangen vrteil andern vnd sonderlich dem gemeinen mahn ergerlich. Es ist auch daraus nichts anderst denn vorgesetzter mudtwill vnnd halstarrigkeitt zuuer-

¹⁾ Schumacher a. Skr. III, 91—93 (paa flere Steder rettet efter Originalen).

nhemen, wir habenn auch kein zweiffel, so Ir euch in disen sachen annfangs der gepur vnnnd der massen nicht widdersetzig vorhaltenn, wie gescheen, es wurde zu disen wegen dahin ewr widdertail die henndell mitt rechte befurdertt nicht gelangt sein. Was mittleyden auch mitt euch zuhaben, weyll ir dermassen Rebel vnnnd allerley widderung vnnnd vervurhung zu stifften furhabens vnnnd was furderung euch inn dem fuglich zuthun, das habt Ir zuermessen, vnnnd solt billig bewogen werden, das der almechtig zu grosser straff, durch ewr vngedurlicher zeygung sollich furnehmen nicht erregt werde. Wir lassen auch euch zuuorantworten, vnd in den wegen, welcher gestalt ir sunst mitt ewrn henndelnn vermerckt, vnnnd wie die getrieben werden, vnnnd haben demnach mitt nichte zu pilligen, das ir euch dermassen gegen Gott, die Obrigkeit vnnnd das recht vergreiff, vnnnd in das predigamt, dem ergangen vrtail zu jegen mitt geferbtem schein einzudringen sucht. Ir soltett euch aus Gottes wortt zuberichten haben, das solichs sich mitt nichten gezimpt, vnnnd werden Bischoff, Probst vnnnd andere, so an predigeren mangel einsehens haben, das zur pilligkeit nicht zuerwinden; soltett euch der gelegenheitt nach damit auch nicht beladen, sondern inen sollichs beuolhen sein lassen, weill in(en) auch darfur zu antwortten geburt, vnnnd euch also erzaigen vnnnd vorhalten, das gepurender gehorsam vnnnd besserung zuerspuren. Wir haben euch auch aus christlichem vnnnd gnedigstem bewegen erinnern wollen, wiewol ir euch des auch sonst soltett zuberichten vnd zuhalten haben, das ir euch in die sachen also schicken, wie sich geburt, vnd ergangen vrtail erfurdern, vnd hinfuro nicht dermassen Rebell erzaigen. Wenn sollichs bey euch erspurtt, so wollen wir auch nach befindung der gelegenheitt in dem was euch zu gutem eracht nicht erwinden lassen, es sey dann bey ewrm jegentail gudtlich hinlegung zuerschepfen, odder auch das die zeitt der suspension gekurtzt werden mocht, das dermassen vf solch erzeigung fuglich geschen kan, vnnnd haben euch sollichs hinwider zu antwortt nicht wollen verhalten. Datum etc.

Da Krage trods dette Afslag strax efter atter belejrede Kongen med sine Bønner, fik han d. 30 Oktober s. A. et ligesaa omstændeligt men tillige ligesaa bestemt afslaaende

Svar¹⁾), og dette gjentog sig som det synes flere Gange — med utrættet Taalmodighed svarede Kongen hver Gang, at Krage skulde omvende sig og give Tegn paa Forbedring, før han kunde tage sig af ham. I et Brev til Kongen af 5 Decbr. 1549 finde vi da, at Krage endelig havde mærket sig Raadet, og at han — om paa Skrømt eller for Alvor, er ikke godt at sige — tegnede et Billede af sig selv, som vistnok er ret lignende.

»Naadigste Konge«, skriver han, »E. K. Mj. har tre Gange tilskrevet mig eders naadigste Raad med kristelig Begjæring, at jeg ret skulde ydmyge mig og bekjende min Synd, hvilket Raad jeg ydmygst har mødtaget med Taksigelse til Gud, og siden den Tid har jeg (eftersom jeg har slaaet mig fra alle Mennesker) sluttet mig til Gud, og jeg maa bekjende: Justus est Dominus in omnibus viis suis et sanctus in omnibus operibus. Men jeg har syndet og desværre gjort ondt for Gud og Verden, derfor gjør Gud mig ingen Uret; thi jeg har ikke erkjendt hans høje, store Velgjerning, som han har bevist mig fra Ungdommen af, og ikke takket hans guddommelige Almægtighed, men mere tragtet efter Djævelen og Verden end efter Gud. Derfor har Gud saa jammerlig forladt mig, at jeg er bleven Alverdens Spot, Haan og Ordsprog; jeg sidder immer hjemme, tør aldrig gaa i Kirke, hvor Kristne komme sammen, kommer ingen Selskab i, thi enhver ser paa mig, nogle begræde mig, men de andre udle og spotte mig, saa at jeg daglig læser den 38te Psalme med David. Hvor han bekymrer mig og i hvilke Tanker han fører mig, det veed Gud. Ja Gud gjør Ret imod mig; i 26 Aar har han betroet mig sit guddommelige, rene Ord; men Gud tilgive mig for sin kjære Søns Skyld, hvorledes jeg har lært det og levet derefter. Jeg har desværre mere givet Verden Rum og mere søgt dens end Guds Lov og Pris, har desværre altid fra Ung-

¹⁾ Dette ligesom det ovenfor meddelte Svar findes i Registranten, Thottske Saml. 827 Fol.

dommen af tragtet efter høje Ting, skjønt de overgaa min ringe Forstand; jeg vilde være Mester og var neppe værdig til at være en Discipel. Saaledes har mit hoffærdige Hjærte stedse bedraget mig, saa jeg altid tyktes mig dueligere og bedre end de, der vare langt dygtigere end jeg. Jeg har foragtet mine Mestere, thi i mine Tanker var jeg alene Mesteren. Jeg lærte andre Folk efter Guds Ord: skikker eder ikke lige med Verden; og naar Prædiken var forbi, saa stred mine Gjærninger desværre strax mod Læren. Jeg spiste godt, drak i al Fuldskab med Verden; at man berømmede mig derfor, behagede mig vel, jeg sprang og dandsede som et galt og fuldt Asen med Verden, ikke at tale om, hvad mere ondt deraf desværre er fulgt. Jeg holdt mig i Gang, Stand, Klædning og alle Gebærder ikke efter mit Embede, men ganske efter denne Verden. Nu har Gud straffet mig saaledes, at jeg ikke har et Par Benklæder eller en Kjole, hvori jeg kan vise mig for Folk, saaledes ere de tilredte, og nyt kan jeg ikke skaffe mig. Til nu kommende Paaske har jeg siddet her i tre Aar og intet modtaget; hvad mit var, har jeg fortæret, er dertil i over 100 Dalers Gjæld. Vil Gud og E. K. Mj. ikke forbarme sig over mig, saa er jeg timelig og evig fortabt. Jeg kan ikke mere vente, saa svarlig trykkes jeg af Nød og Armod. Jeg overgiver min Sag ganske i E. K. Mj.s Hænder, og beder for Guds Skyld, at E. K. Mj. vil handle med min Modpart, at jeg snart maa faa en naadig Ende derpaa. Hvad Doct. Cornelius (Hamsfort) og M. Paulus (Noviomagus) have skadet mig, siden M. Paulus kom fra Vittenberg, og handlet til det værste for mig hos E. K. Mj. og min naadigste Frue Dronningen, vil jeg af Hjærtet gjerne tilgive dem; de ville, frygter jeg, i deres sidste Stund have en ond Samvittighed deraf. E. K. Mj. tage mig dog for Guds Skyld igjen til Naade, saa vil jeg i alle mine Levedage takke E. Mj. derfor¹⁾«.

¹⁾ Schumacher a. Skr. III, 94—8 (Oversættelse og Udtog).

Selv denne Syndsbekjendelse, ikke at tale om mange flere Ord, hvori Krage paa det bevægeligste skildrede sin Elendighed og bad om Naade, hjælp som det synes ikke noget, og i Marts 1550 skrev Sollicitanten atter fra Slesvig til Kongen og bad om, at Hs. Maj. vilde lade ham vide en Dag, da han kunde komme til ham forat tale sin Sag; til-lige bad han om »et fast, kristeligt, naadigst Lejde«, som om hans tidligere Modstander endnu efterstræbte ham¹).

Efter dette høre vi intet om Nic. Krage før i Sommeren 1552, da Øvrigheden i Byen Soltwedel i Brandenburg skrev til Kong Christian III saavel som til hans tyske Kansler Andreas Barby, at Kurfyrsten i Brandenburg, for hvem D. Nic. Krage var bleven meget rost, agtede at beskikke ham til deres Sognepræst og Superintendent; men de havde hørt saa slemme Rygter om ham fra Danmark, at de vare meget bekymrede ved at skulle have ham til deres Præst, og bad derfor Kongen om et Vidnesbyrd om, hvorledes Krage havde forholdt sig i hans Tjeneste²). Kongen svarede dem d. 9 Sept. s. A.: »D. Nic. Krage er med vort Vidende skiltes fra os, har ogsaa hvad hans Lære angaar været retskaffen og ustraffelig, men angaaende hans førte Vandel er der tildels gaaet retslig Dom af Bispnen og Kapitlet i vort Stift Slesvig, ifølge forebragt Klage, og Præsteembedet er blevet bemeldte Doctor forbudt; der kunne I nærmere erkundige eder om Lejligheden. Ellers vide vi for vor Person intet at beskyldte ham for³)«. Det er tydeligt af dette Vidnesbyrd, at Kong Christian III ikke ønskede at modarbejde Krages Ansættelse — saa slap han da ogsaa selv for hans videre Overhæng. Har det sidste været Hensigten med Kongens moderate Erklæring, saa lykkedes den ikke ganske. Krage, der 1552 virkelig blev ansat som Præst og Superintendent i Soltwedel, foregav nemlig, at han havde bragt i Erfaring, at han for Kongen af Danmark og Hertugen af

¹) Schumacher a. Skr. III, 99—100.

²) Orig. i Geh.-Ark., Saml. •Tyske Stæder•.

³) Auslând. Registrant i Geh.-Ark.

Holsten var bleven beskyldt for i sin ny Stilling »at have lært imod Guds rene Evangelium, holdt papistisk Messe, prist Interim, og altsaa at være affalden fra den rene Lære«, Beskyldninger, som han ikke mente, han kunde lade sidde paa sig, saameget mindre som han — efter hvad han 12 Maj 1553 skrev til Øvrigheden i Soltwedel — nu i over 28 Aar havde været det rene Evangelies Tjener, og, dengang han var bleven kreeret til Doktor i Kjøbenhavn, »paa Kgl. Maj.s Scepter« havde lovet at blive Guds Ord tro¹⁾. Han fik derfor Raadet i Soltwedel til at skrive til den danske Konge, at Krage førte ren og rigtig evangelisk Lære, og at de vare veltilfredse med hans Embedsførelse²⁾. Selv benyttede ham Lejligheden til at skrive til Kongen og bevidne: »Jeg har forkyndt E. K. Mj. Guds Ord rent og klart, og tjent tro og villig, det veed Gud, er heller ikke Fader til det Barn, Marine Tøniesdatter fik³⁾, har ikke bragt hende til Fald, derpaa vil jeg leve og dø, og Imorgen (om Gud vil) modtage det hellige Sakrament. Hvor falskelig min Lære er omtalt for E. K. Mj., vil E. Mj. kunne erfare af Brevet fra det ærbare Raad i Soltwedel. Saa snart dette Bud kommer tilbage, vil jeg (dog med E. Mj.s Samtykke) rejse til min naadigste kjære Herre Kurfyrsten, og derfra ogsaa skriftlig tilsende E. K. Mj.s Oplysning om, hvad jeg lærer, paa det at E. Mj. maa se, hvor æreløst mange handle imod mig«. Det, der dog rimeligvis var Humlen i Brevet,

¹⁾ »Hebbe Gades wordt (Gade loff) auer de xxviij gepredyget reyne, lutter vnd klar, vnd neyne andere Ceremonyen, den de dem worde gelycke, gehalten, vnd vp K. Mt Cepter yn myner promotion dar by to blyuende gelauet: scholde yck nu vmme I. E. G. karchen denst afucllych werden, were beter, yck were ny gebaren, ia wolde leuer dath broth von huse tho huse hydden« (Orig. i Geh.-Ark., Saml. »Tydske Stæder«).

²⁾ Orig. i Geh.-Ark., Saml. »Tydske Stæder«.

³⁾ Denne Kvinde var forøvrigt dengang allerede gift med en vis Jørgen Skriver, der, som det synes, 1551 blev Tolder i Falsterbo netop i Anledning af hans Ægteskab med M. Jesper Brochmands Stifdatter (Danske Mag. VI, 48).

kom tilsidst: Krage begjærede 100 Daler og en Klædning, som han mente Kongen endnu skyldte ham fra den Tid han var Hofpræst, saa vilde han sende sin Bestalling som saadan tilbage. Tillige begjærede han, at Kongen vilde tilholde Præsterne (»de Papen«) i Slesvig at betale ham 22 Gylden tilbage, som han havde maattet give ved sin Indtrædelse i Slesvigs Kapitel, »jeg skal ellers (om Gud vil) paa den tilkommende Rigsdag i Frankfurt vel komme til Rette med dem¹⁾«. — Dagen efter at Kong Christian havde faaet disse Breve gav han allerede udførligt Gjensvar til dem begge. Til Raadet i Soltwedel skrev han, at han med Glæde hørte, at Guds Ord prædikedes rent hos dem: »der Allmechtig geb, das es ohne menschlichen Zusatz und der Augspurgischen Confession gemess allerweg bei euch und andern rein und unverdunckelt gelert und bekhannt werde. Durch Gottes gnad und segen wirtt es in unsern Reichen und Londen Gott lob und danck auch noch der heiligen gottlichen prophetischen und apostolischen schriften und der Augspurgischen Confession gemes gehalten«. Undskyldningen eller Forsvaret for D. Nic. Krage var forresten overflødig, da ingen havde talt til Kongen om ham. Imidlertid ønskede Hs. Mj., at Raadet vilde minde ham om at afholde sig fra al »besværlig Tale« mod Kongen²⁾. -- Svaret til Krage er saa karakteristisk, at jeg maa meddele det helt. Det viser, at Kong Christian med al sin Sagtmodighed dog ogsaa kunde give et hvast Svar, naar hans Taalmodighed blev sat alt for meget paa Prøve. Hans Bemærkning om, at Slesvigs Kapitel ikke var »tingpligtig« til nogen tysk Rigsdag, er ogsaa værd at mærke.

An Doctor Cragen seine entschuldigungne belangenn. Actum Flensburg dem 20ten Maj Anno etc. liij.

Christian etc.

Hochgelartter, lieber, besunder. . Wir haben euer schreiben betreffenn entschuldigung des kindes, als Marin Tonies tochter

¹⁾ Schumacher, Gel. Män. Br. III, 100—2

²⁾ Svaret dat. 20 Maj 1553 i Ausländ. Registr.

zu Coppenhagen gehappt, vnnnd euer lehr halbenn empfangen, vnd daraus ferner die suechung euers beneficij vnnnd der angegebenen nachsthenden pension des letztenn jars, so euch samptt der kleidunge noch restenn soll, auch was Ir bey dem Capittel vnser Stifftkirch Schlesewig der xxij guldenn halbenn zubeschaffenn bittett, allenthalben vermerckt. Was nhun das kindt betreffenn, lassenn wir euer nein in seinen weg gestellt, vnnnd wirtt euch euer gewissenn wol sagenn, was Ir in dem vorschuldet oder nicht. Wie die hendel sonst befunden, des habenn wir gueth bericht. vnd ist daruber vrtheil ergangen, das mit rechtlichen grunde geschhehenn, da wir vnd vnser geliebter Brueder bey gewesen. Wan nhun die geburende demut vnd bekhandtnus erspurtt worden, vnd das mit solcher hardtnechtigkeitt nicht vorfarnn, were mit dem beneficien vnnnd sonst gnad vnd mittel zutreffen gewesen. vnnnd hatt seinen weg. Es ist auch euer widerwerdigkeit niemandt dan Ir selbst ein vrsach, vnd so Ir nhun hiruber vns oder die vnsernn vnd das Capittel mit beschwerlichenn redenn vff dem predigstul oder sonst soltett ausschreien, oder vff dem reichstage zu Franckfurtt ichtwes gegenn vnser Capittel zu Schlesewig anstellen, so soltt Ir erstlich wissenn, das Ir des kein fuege haptt, vnd ist gedacht vnser Capittel dahin nicht dingpflichtig, mussen derhalben geschhehenn lassenn, ob Irs dem Reiche oder dem Bapst klaggt, wir wollen euch aber darauff dermassen begegnen, das man wissen solle, wher Ir seitt, haben aus gnaden vnnnd langmuthigkeitt euch bisdaher dem gottlichenn predigamptt zu ehrenn damit stillgehaltenn. Weil es aber je verursacht werden will, mussen wirs geschhehenn lassenn. vnnnd wirtt euch am schwerstenn fallenn. Wir wissenn uns auch kheins rests oder nachstands euer besoldunge zuerinnern, vnnnd wollenn nicht achten, das Ir also vergessen seitt, das Ir euch nicht zuerinnern, welchgestaltt wir euch zu Coldingen, do Ir gegenn Schlesewig zu residiren gezogen, mit gnaden vnnnd ablegunge begegnet. Vnd werdet vns vnser bestallunge widder zu handen schickenn, oder wir werdenn dieselbe durch gepurendt wege fordenn lassenn. Was Ir auch euer lehr halbenn gemeltt, in dem wissen wir niemandt, der euch vns angeben, wie Ir meldett, vnnnd wird euch selbst zum bestenn sein, so Ir Gottes wortt rein prediget. Ir seit auch so ein alter prediger, das Ir wissett

rein vnd vnrein lehr zu vnderscheidenn, vnd hatt das seinen lohn, vnd das ander sein straff, die auch den bossen woll khommen wirtt. Das wir euch hinwider nicht wollen vnangezeigt lassen. Datum etc.

Noget videre ere os ikke bekjendt om D. Nic. Krages Skjæbne. Naar vi saa udførlig have dvælet ved denne Mand, som fra Karakterens Side neppe var meget værd, saa er det sket, dels for at godtgjøre Urigtigheden af de tidligere Antagelser om hans Stilling som Vicebiskop i Slesvig, dels fordi hans Levnet er et slaaende Exempel paa, hvorlidet store ydre Gaver hos en Præst kunne erstatte Mangel paa et Liv der svarer til Læren. Som en af de allerførste Doktorer i Theologien, der ere kreerede ved Københavns Universitet, og som Hofpræst hos Danmarks Konge paa en Tid, da dette Embede betydede meget med Hensyn til Afgjørelsen af mange kirkelige Sager, fortjente ogsaa denne Mands Livsforhold en nærmere Oplysning, end der hidtil er blevet dem tildel. — I vore Litteraturrexica (Cimbr. litt. II, 433—4 og Worms Lex. I, 556—7) anføres han som Forfatter af en Kirkeordning for Minden, trykt i Lybeck 1530. Efterretningen stammer fra Muhlius (De reform. relig. in Cimbr. p. 77) og er rigtig. Skriftets Titel lyder nemlig: »Christlike Ordeninge der Erlyken Stadt Mynden tho denste dem hilgen Euangelio, Ock denn Christliken frede vnd enicheit belangende, mit sampt ytliker vormaninge vor der gemeine, dorch Nicolaum Kragen erwelten vnd geescheden predicanten tho Minden. MDXXX«. Skriftet bestaar af 28 Blade i Duodes, og et Udtog af samme er trykt hos Richter, Die evangelischen Kirchenordnungen des 16ten Jahrhunderts. I, 138—40. Bestemmelsen heri om, at Menigheden skulde lønne de evangeliske Prædikanter, er udtrykt paa følgende smagfulde Maade, der tager sig endnu bedre ud paa Plattdysk end paa Dansk og passer ret godt til det Billede, vi iøvrigt have af Nic. Krage: »Eftersom vi have forskaffet de store Bugbæster saa mange hundredetusinde Gylden, er det

ikke mere end rimeligt, at vi ogsaa skaffe Føden til de rette Prædikanter, der dog ikke som hine Bugæsler søge deres egen Nytte, men Sjælenes Salighed«. — Efter Kirkeordningen følger 19 Theses, hvilke Krage, som en anden Luther, opslog paa Kirkedøren i Minden Mandag Oculi 1530.
